

RÅDET FÖR BEDÖMNING AV LAGSTIFTNINGEN

Utlåtande Dnr: VNK/307/32/2017

26.4.2017

Utlåtande från rådet för bedömning av lagstiftningen om regeringens proposition med förslag till lag om kundens valfrihet inom social- och hälsovården

Rådet för bedömning av lagstiftningen konstaterar att utkastet till regeringsproposition med förslag till lag om kundens valfrihet inom social- och hälsovården innehåller allmänna beskrivningar av nuläget, målsättningarna, målgruppen och de föreslagna åtgärderna. Viktiga verkningssområden och verkningmekanismer har identifierats i utkastet till proposition. Utkastet till proposition innehåller också bedömningar av lagförslagets potentiella konsekvenser.

Utkastet till proposition ingår i ett exceptionellt omfattande reformpaket av stor samhälllig betydelse. Såsom rådet redan tidigare har konstaterat bör man i separat utarbetade propositioner som ingår i ett och samma reformpaket fästa vikt vid att konsekvensbedömningarna framställs på ett enhetligt sätt. Om detta inte är fallet kan de viktigaste faktorerna när det gäller att nå målen för reformen inte identifieras och de övergripande konsekvenserna inte bedömas på ett ändamålsenligt sätt.

Utkastet till proposition ingår i en övergripande reform på systemnivå som syftar till att skapa och öppna en i förhållande till samhällsekonomin storlek betydande marknad för social- och hälsotjänster. Därför är konsekvenserna av reformen och bedömningen av dem förknippade med exceptionella och avsevärda osäkerhetsfaktorer. Rådet för bedömning av lagstiftningen anser att ett stegvis genomförande av reformen, både när det gäller den tidsmässiga och den regionala aspekten, skulle minska riskerna i samband med uppnåendet av målen för reformen. Det skulle också möjliggöra mer tillförlitliga konsekvensbedömningar och göra det möjligt att genomföra nödvändiga ändringar och anpassningsåtgärder om riskerna ser ut att realiseras. Större vikt bör läggas vid att genomföra reformen stegvis och vid att utnyttja bl.a. försök och pilotprojekt.

De viktigaste utvecklingsobjekten i utkastet till proposition är följande:

- i) Utkastet till proposition bör innehålla en kortfattad övergripande bedömning av de föreslagna åtgärdernas konsekvenser i relation till de viktigaste målsättningarna för reformen.
- ii) När det gäller reformens konsekvenser för hälsa och välfärd bör det utöver kvalitativa bedömningar också göras åtminstone ungefärliga kvantitativa bedömningar.
- iii) Utkastet till proposition bör innehålla noggrannare bedömningar av hur konkurrensen kommer att fungera på de regionala marknader för social- och hälsotjänster som skapas i

och med reformen. Dessutom bör man beskriva hur företagen primärt förväntas konkurrera om kunderna.

- iv) Finansierings- och ersättningssystemets stimulans effekter för företagen bör behandlas noggrannare. En grundligare teoretisk analys av konsekvenserna bör läggas fram, och det bör göras åtminstone en ungefärlig kvantitativ bedömning av konsekvensernas omfattning och betydelse.
- v) Motiveringar bör läggas fram i fråga om de riksomfattande grunderna för den fasta ersättning som betalas till tjänsteproducenterna och miniminivån på den föreslagna fasta ersättningen.
- vi) Valfrihetsmodellens konsekvenser för social- och hälsovårdsutgifterna bör preciseras bl.a. genom en beskrivning av grunderna för den framlagda bedömningen av spareffekten och med åtminstone ungefärliga kvantitativa bedömningar av faktorer som eventuellt ökar utgifterna.
- vii) Utkastet till proposition bör innehålla en mer ingående beskrivning av reformens ekonomiska konsekvenser för de enskilda landskapen. I utkastet till proposition bör det bedömas i vilka landskap den föreslagna valfrihetsmarknaden har de bästa möjligheterna att fungera och redogöras för eventuella skillnader mellan landskapen när det gäller tillämpningen av valfrihetsmodellen.
- viii) Det modulära sättet att producera social- och hälsotjänster och konsekvenserna av det bör behandlas i större detalj. Modulariseringens konsekvenser för ersättningsmodellernas funktion och finansieringens transparens bör också behandlas i utkastet till proposition.
- ix) En närmare plan och tidtabell för den anpassning av it-systemen som ingår i reformen bör läggas fram. Tidtabellen ska innehålla en beskrivning av hur införandet av systemet periodiseras årsvis. Framför allt bör det beskrivas hur systemanpassningen genomförs i förhållande till tidtabellen för införandet av valfrihetssystemet. Dessutom bör åtminstone en ungefärlig bedömning av de kostnader som föranleds av anpassningen av it-systemen läggas fram.

Rådet för bedömning av lagstiftningen rekommenderar att bristerna i konsekvensbedömningarna i utkastet till regeringens proposition korrigeras innan propositionen lämnas till riksdagen.